

סיפורו של משורר כאדם חולה במלתעות ההקריש

ההתקרמות היתה איטית. לפעמים מצחיקה ולפעמים מרגיזה. כהתחלה הלכתי לאורך המדרכה. אחר־כך הקפתי את הבניין והרגשתי כמו מרקו פולו. אחר־כך הקפתי את השכונה. אחרי שנה הגעתי מביתי, בשכונת קריית־משה, למרכז העיר. הלכתי לאט. בלעתי בעיני כל אדם. כל מכונית, כל בניין. זו היתה חגיגה גדולה.

קבוצת טרש

מייד כשהצליח לעמוד על הרגליו, חזר שלו להרדף טיולים ברחבי ירושלים. לכל מקום שאליו הגענו, מייד חיפשתי נקודת־ישיבה, וככה הדרכתי, בישיבה, כשכולם עומדים סביבי. זו הרגשה לא־נעימה, אולם טובה יותר מחיי נטולי־טיולים. אל הטיולים הגדולים, אל השוטטות הפראיות בהרים, לא חזר. מתוך ספר השירים החדש: "מה יזכור עלי בני? / אבא קם מליל, עם הנץ / יורר בשביל החורש / עם האור.

שם נרקיס ילכין / שקד ניץ. / אבא נע במעלה ההר / עמרשורה נושפת. / עיפה / ואין כושל בהם / ולא נעצר / עדי יפלו בצל / צמרת ענפה... / ונכרותי, מה הן תזכורנה על הסב? / איש הולך תמיד לבית־חולים / ושם ימים ישכב / ובלב כבר יחזור / היחלים?"

וזהו ספר עצוב, אומר שלו, מפני שכתב אותו אדם עצוב. אדם שאחד הדברים החשובים לו ביותר נלקח ממנו. המחלה לקחה ממני את הטיולים בהרים.

"אולי תצליח לטפס על גבעות, אמר לי רופא אופטימי. אחרי שקרה לי מה שקרה. אולם אני אינני מטפס. לא על הרים ולא על גבעות. רגליי כברות. במשך 20 שנה טיילתי והררכתי טיילים. שוטטנו במירב־היהודה ובים המלח, בשומרון וברמת־הגולן. בכל יום־שבת היינו מתאספים ומטיילים בטיולים שנקראים: למיטיב־לכת. היה לנו כלל קבוע: בכל טיול מטפסים על הר אחר. היינו חבורה קטנה. 40 ירושלמים.

יצחק ובתיה — 1971 והשבוע

היורם גאון היה האדם השני שגרם לי להבין שאני אדם זקן וחולה...

בתיה, מאיר וצור שלו

מה יזכור עלי בני?

דיעותיו בכל הודמנות, כלל אינו זוכר אם הצביע בכחירות האחרונות, או למי נתן את קולו. ימים רבים הייתי מאושפז בבית החולים או מרותק לביתי. יכול להיות שהבחירות נערכו דווקא באחד מאותם ימים. אני לא זוכר, ולא רק בגלל ריחוק הזמן, אלא בעיקר מפני שהפוליטיקה שוב אינה מעניינת אותי. המחלה גרמה לי להיכנס פנימה אל תוך עצמי, וכמעט להתעלם מכל מה שקורה בחוץ. הוא אומר: "הנחמה היחידה בתקופה הזו היא השירה. אני כותב ושוכח. אומנם עצם פעולת הכתיבה קשה יותר. הירד והעין מתעייפות במהירות. אבל אני משורר, ושוררתי קצרות, ועוד לפני שאני מספיק להתעייף כבר נכתב שיר. וזו גאוותי. קל להיות משורר צעיר. בגיל 18 הגוף מפריש שירה. ההורמונים חוגגים ושרים. בגיל 69 קשה יותר לשמר את שימחת־החיים הפנימית, הנחוצה למשורר. ואני, לי מרות המחלות, לא מוותר, ואני שר."

גאון פונה אלי בתואר מורי' בלבד. אני אדם זקן וחולה. חיי שוממים. אינני מסוגל לצפות בטלוויזיה או לקרוא עיתונים, בגלל ראייתי הלקוי. גם בקולנוע אני לא מבקר. ואת נופי ההרים האהוב עליי כליך אינני מוכן לשוב ולראות."

להיכנס פנימה

לפני זמן־מה הציעה לו אשתו כי תסיע אותו אל ראש אחד מהרי השומרון, משם ישקיף אל הנוף. סירבתי. אני יודע שאם אעשה זאת, יישבר ליבי מצער על כי אינני יכול לשוב ולטפס בהרים. בוודאי אשב במכונית ואמרר בכבי, זהו תענוג מפוקפק, ואני מוותר עליו, גם אם פירוש הרוב שלא אראה לעולם את ההרים, ששנב לא אנשום את האוויר הצלול הזה."

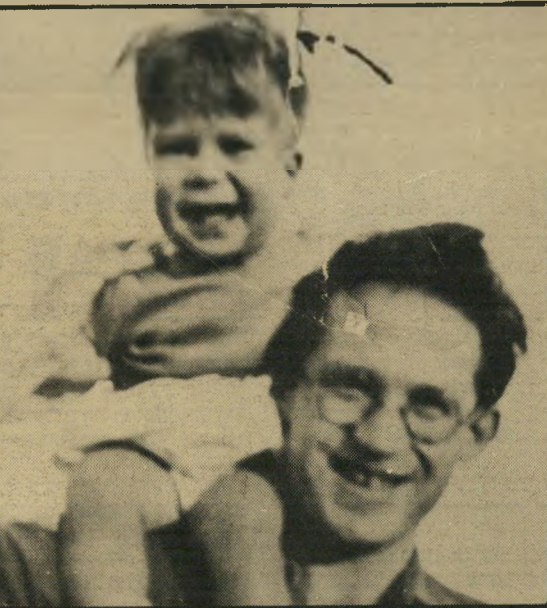
רוכם בגיל־העמידה. אנשים הרוצים להוכיח לעצמם ולסובבים אותם כי עוד כוחם בגליהם. נקראנו קבוצת טרש. מלשון טרשים. כמה פעמים הצטרף אלינו שופט בית־המישפט העליון, משה לנדאו. אני זוכר אותו באחד מאותם טיולים, מחליק מראש הר, האחרון בתור, כולו מיוזע, עייף, וכולם ניצבים למרגלותיו ומביטים בו. כדי להכניס קצת הומור לרגע ההוא צעקתי: בית־המישפט! והוא ירד עד אלינו, ובקול מרוסק אמר: לא פסקדין אתה צריך, אלא חנינה.

זקנים בלבד

לפרנסתו עבד שלו כמורה לתי"ב בסמינר־למורות בירושלים. גם את הסמינרסטיות לקחתי לטיול לים. ופעם, בזמן טיול מפרך, שמעתי את אחת מהן אומרת לחברתה: הלוואי שאלוהים יתן לו שבץ קטן, כדי שנפי סיק כבר עם הטיולים האלה! מה עושה אלוהים, שהוא, כידוע, אכזר? לכלה מקצץ את הידיים, וממני נוטל את כושר־ההליכה, לשימחתה של אותה סמינרסטית. שמונה שנים חלפו מאז הסטרוק, וכל אותו זמן לא השלמתי עם מצבי האמנתי שאחלים, שעוד אשוב להיות אותו שלו שהייתי, טייל נמרץ ומלאי חיים. וכאילו כדי לקטוע את חלומותי, לפני חצי שנה נפלתי על הגב ושוב נפגעה ההליכה, ושוב נאלצתי לחזור על אותו תהליך ארוך ומשפיל של רכישת מיומנות ההליכה. "שני המאורעות האלה שנטלו ממני את כשריי הגופניים הפכו אותי לאדם מושפל. לפניכן הייתי בלתי־חולה, כמעט סגרתי לכושר הגופני, הייתי גאה במהירות ההליכה שלי ובכריאותי, שעליה הקפדתי מאוד. היתה לי אפילו תקופה של טיבעונות קנאית, וכש שאלו אותי, למה אתה טיבעוני? נהגתי לומר: כדי שיוקנת תהיה יפה. וכעת אני מביט במראה ומרגיש חרפה גדולה; ראה לאן הגעת, אני אומר לעצמי. "פעמיים הבנתי, הבנה כואבת וברורה, עד כמה מצבי אומלל. הפעם הראשונה היתה כאשר שמעתי את אחת התלמידות בסמינר לוחשת לחברתה: זה כבר לא אותו שלו שהכרנו!"

"אבי חשוב יותר!"

מאיר שלו: בואב לי לראות אותו טובל. אבל אני מאושר שהוא לא נפגע מגיעה רוחנית־אינטלקטואלית. מייד אחרי הסטרוק הוא לא יכול

יצחק ומאיר שלו, כל נאד המופיע בטלוויזיה...

היה לכתוב במשך חודשיים. הידיים לא תיפקדו. ואז הייתי באמת מודאג. עכשיו, כשהוא כותב, אני רגוע יותר. אבי השקיע בי, באחותי ובאחינו הצעיר הרבה מזמנו. הוא לימד אותנו לאהוב את הארץ ואת התנ"ך. למרות שדיעותינו הפוליטיות שונות, הניגודים הם יותר במי שור האידיאולוגי, ופחות נוגעים בצד המעשי. בעיקרון אני רואה את עצמי כאדם מעשי יותר ממנו. הוא איש האידיאולוגיה. כבר כמה שנים לא התווכחנו על נושאים פוליטיים. מיצינו את הנושא. הוא יודע מה אני חושב. אני יודע מה הוא חושב. ואני גם יודע שהוא מקבל את דעותיי בתיחות, ואינו נוטר לי טינה עליהן. יש אנשים האומרים: הבן עולה על אביו. הוא מפורסם יותר, ולכן בוודאי מוצלח יותר. זו טעות אופטית. כל נאד המופיע בטלוויזיה נחשב כאדם מזהיר, ממש מאור־הדור. אני מפורסם בזכות הופעותי הטלוויזיוניות. אבי מפורסם בזכות שירתו. וזה חשוב יותר.